

Vetítéssparádé és barokk opera

Fotó: Magyar Állami Operaház archívuma – Csibi Szilvia

„Az Operaház minden évada végén szeretne műsorra tűzni egy barokk művet, remélve, hogy ez a varázslatos zenei világ, igazi szakértők tolmácsolásában megtalálja az útját a hazai nézőkhöz. Bár a műfaj régi, a mondani-való és a hangzás nagyon is modern, ez a rendezés pedig különösen friss kontextusba helyezi a művet” – nyilatkozta Ókovács Szilveszter főigazgató.

Jean-Philippe Rameau (1686–1764) francia zeneszerző legismertebb operája a *Hyppolitos és Aricia* – mely a széles körben ismert Phaedra-mítoszt dolgozza fel – szezonvégi bemutatója az Operaházban technikai-látványi megoldásában újabb nagy lépés a vetítéstechnika hazai palettáján. Emlékeztetnék a szintén az Operaházban színre vitt kísérleti 3D-s előadásra (tudósítás a SZÍNPAD 2011. decemberi számában), majd a Győri Balett Zorba előadásának videomapping vetítésére. (SZÍNPAD 2013. márciusi szám). A fejlődés szemmel látható, mondhatni, minden szempontból ugrásszerű.

A **Káel Csaba** rendezte Rameau opera

díszlettervezője Szendrényi Éva volt. Kettejüket – kiegészítve a jelmeztervező Haamer Andreával – nehéz feladat elé állította a mitológiai történet eleve fantasztikusnak megírt környezete, a különböző világok, természeti jelenségek: Diana istennő szent területe, Plútó alvilága, mindent elborító vízkatasztrófa, Ókori palotabelső és hasonlóak, melyek egymás utáni gyors változásai nem egyszerűsítették dolgukat. (Az eredetileg ötfelvonásos opera egy szünettel került színre). A díszlet, mely kihasználja az Operaház színpadának méretbeli lehetőségeit, elsősorban a vetítésen alapszik. Szinte mindenhová vetítenek, portáltülle, háttérfóliára és a közöttük a zsi-

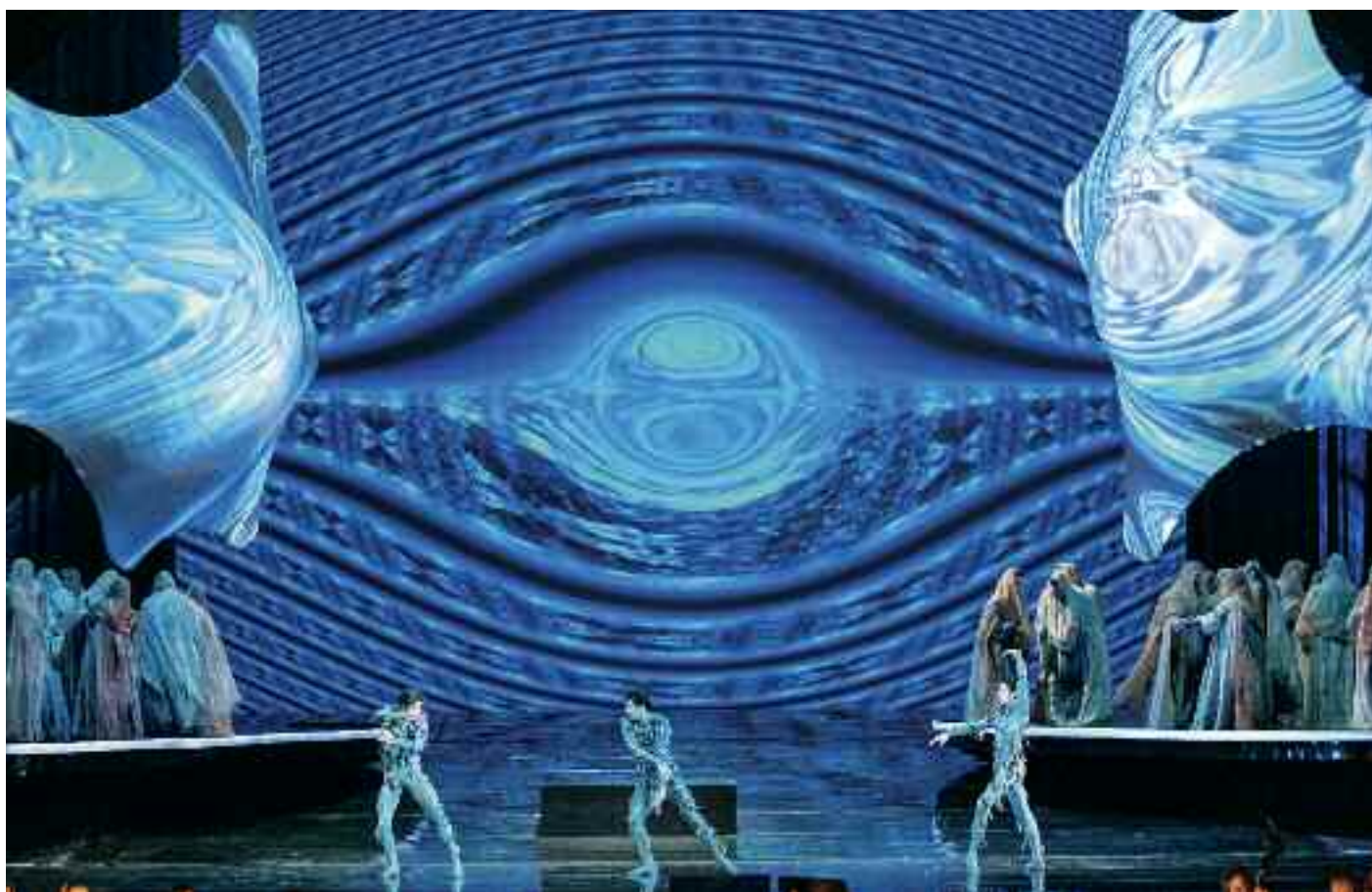
nórpadlásból váltakozva mozgatott négy nagyméretű plasztikus elemre is.

A díszlet vetítése annyiban újszerű, hogy az egész, mintegy két és fél óras játékidő alatt a vetítés folyamatosan mozgó. A mozgás kiterjed természeti jelenségekre, mint lávakitörés, tengerár, idillikus zöld erdő, a naprendszer néhány bolygója, valamint absztrakt formaelemekre is. Ugyanakkor a vetítési mozgások sebessége nagyon különböző, a viharos gyorsaságútól kezdve az alig észlelhető lassúig terjed, aszerint, hogy dramaturgiai vagy zeneileg mi indokolt. (Korábbi, világításra vonatkozó gyakori kifogásom volt, hogy az értelmetlen, túlzó, vagy túl gyakori világításváltások elvonják a figyelmet magáról a zenéről, éneklésről.) A látott előadásban nagyon jól sikerült egyensúlyba hozni ezt a kényes dolgot, mindig fontosságuknak megfelelő hangsúllyal látszottak az énekesek és a táncosok, vagy éppen a vetített környezet.

A rendezői-tervezői igényeknek megfelelő animációt a Bordos László Zsolt vezette Bordos.ArtWorks cég készítette. A folyamatos vetítés elgondolása: öt fő kép, amin belül további bontások voltak. Ez természetes, hiszen élő előadás esetében nem lehet színpadon másodpercre beállítottan dolgozni, a karmester lehet lassabb vagy gyorsabb, a közönség tapsa is belejátszik az idő múlásába. Ezért a vetítési program még 35 külön jelre is volt bontva, amit az ügyelő a kottába írt rend szerint adott a vetítést irányítóknak. A technikai lebonyolítást a VisualPower cég biztosította öt CRISTIE S+ vetítővel, melyek közül 2 db 20 000, 3 db 15 000 Ansi-lumen fényerejű volt (a 2011-es operai előadásban még csak 14 000 Ansi-lumenes gépekről beszélhetünk, a fejlődés itt is mutatkozik).

Fotó: Magyar Állami Operaház archívuma – Herrmann Péter

Fotók: Magyar Állami Operaház archívuma – Nagy Attila

› A korábbiakhoz képest jelentősen megváltozott az Operaház alapvilágítási rendszerének használata is. Korábbi alkalmakkor a „saját” gépeket alaposan vissza kellett húzni ahhoz, hogy a vetítés élni tudjon, így gyakran a főszereplők maradtak félhomályban. A Rameau opera előadásában a színházi és vetítési világítás következetesen szét volt választva. Vetítés csak a háttérre (hátsó színpadról), a portáltültre (nézőtér irányából) belső díszletekre (a világítási tornyok tetejéről, ill. a nézőtér irányából) történt, míg a játékeret, a szólisták, az énekkar és a táncosok területét a vetítés nem érintette. Ide a világítás tervezésekor eleve csak olyan operai fényvetők dolgoztak, köztük sok intelligens lámpa, melyek biztosan nem mossák ki a vetítést. A világítás/vetítés kétfelé választása jelentkezett az ügyelők jelekben is, az operai fényszabályozón külön, a vetítésekhez képest jóval nagyobb számú jel szerepelt, attól gyakran időben is elkülönülve.

Néhány szót a jelmezekről. A nagyon jól világítható, gyakran humoros barokk jelmezek – melyekben a „korabeli” mozgást még gyakorolni lehetne – nagyban elősegítették a szereplők kiemelését a jóval nagyobb méretű, szintén színes díszletek között.

Igazán kár, hogy ezt a különleges barokk operát ebben a szenzációs vizuális térben csak három alkalommal láthatta dalszínházunk közönsége.

Gondolom, hogy nem csak az ilyen, vagy ehhez hasonló vetítéses előadások jelentik a jövő kizárólagos útját. Az élő színházi előadásoknál, de ezek is. A XXI. században már csak a televízió és a plázamozik hatására is megnőtt a közönség, főleg a fiatalok igénye a hasonlóan látványos előadásokra, és csak a művészi elképzeléseken múlik a megvalósítás milyensége. A technikai feltételek már adóttak, és napról napra fejlődnek.

Borsa Miklós

